

FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ

Specializarea TEOLOGIE ORTODOXĂ PASTORALA

Examenul de Licență consta din doua probe, respectiv:

1. Proba scrisa din cunoștințe generale de bază, susținuta din Teologie Dogmatică obligatorie și o proba la alegere din Teologie Istorică, Teologie Biblică, Teologie Sistematică sau Teologie Practică
2. Susținerea Lucrării de Licența - oral

A. TEMATICA PROBEI GENERALE DE CUNOȘTINȚE DE BAZĂ – examen scris

Teologie dogmatică (obligatorie)

1. **Spiritualitatea teologiei ortodoxe**
2. **Cunoașterea dogmatică;**
3. **Cunoașterea lui Dumnezeu. Cele 7 (șapte) căi de cunoaștere a lui Dumnezeu;**
4. **Sfânta Treime. Dovezile existenței trinitare, esența, atributele și energiile divine. Filioque și stadiul lui actual;**
5. **Providența divină, obiecțiile împotriva ei și ultimele răspunsuri la aceste obiecții;**
6. **Persoana Mântuitorului, unicul Dumnezeu- Om și unicul Om – Dumnezeu. Fața „umană” și totuși eternă a lui Dumnezeu, unica Persoană imperativă pentru umanitate;**
7. **Învierea și Înălțarea Domnului. Raportul lor cu istoria și eficiența lor ontologică;**
8. **Sfintele Taine, lucrări văzute și nevăzute, materiale și spirituale, umane și divine.**

BIBLIOGRAFIA:

- a. Pr.prof.univ.dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, Ed. a III-a , Alba Iulia,
- b. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, II, III, București, 1978;
- c. Idem, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, București 1994;
- d. Paul Evdokimov, *Cunoașterea lui Dumnezeu*, București, 1995;
- e. 1998;
- f. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Sibiu, 1943;
- g. George Remete, *Sfintele Taine în contextul dialogului ortodox-luteran*, Alba Iulia, 2009

B. Subiectele pentru: TEOLOGIE ISTORICĂ – examen scris

ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. Teologia daco-romană – sec. IV-VI

Bibliografie

- Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I-III, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992-1997 (capitolele aferente).
- Mihail Diaconescu, *Istoria literaturii dacoromane*, București, Editura Alcor Edimpex, 1999.
- Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Scriitori bisericești din epoca străromână*, București, EIBMBOR, 1979.

2. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania – 1698-1701

Bibliografie

- Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de arhimandrit Emanuil Rus, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
- Silviu Dragomir, *Românii din Transilvania și Unirea cu Biserica Romei. Documente apocrife privitoare la începuturile unirii cu catolicismul roman (1697-1701)* în “Biserica Ortodoxă Română”, nr. 9-10, sept.-oct. 1962, republicat în extras de Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj, 1990.
- Preot prof. dr. Mircea Păcurariu, *Uniația în Transilvania în trecut și astăzi*, Sibiu, Editura Mitropoliei Ardealului, 1994.

ISTORIA BISERICEASCĂ UNIVERSALĂ

3. Teologia trinitară în preocupările Sfinților Părinți și ale Sinoadelor Ecumenice din secolul al IV-lea.

4. Teologia hristologică în preocupările Sfinților Părinți și ale Sinoadelor Ecumenice derulate în sec. V-VIII.

Bibliografie

- Pr. prof.univ.dr. Nicolae **Chifăr**, *Istoria creștinismului*, vol. 2, Iași, Trinitas, 2000.
- Pr. prof.univ.dr. Ioan G. **Coman**, *Și Cuvântul trup S-a făcut*, Timișoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1993.
- Paul L. **Gavrilyuk**, *Pătımirea Dumnezeului nepătimitor, dialecticile gândirii patristice*, Iași, Doxologia, 2013.
- Christoph **Schönborn**, *Die Christus-Ikone. Eine theologische Hinführung*, Novalis Verlag, 1984, traducere în limba română *Icoana lui Hristos, o introducere teologică*, București, Anastasia, 1996.

ISTORIA ȘI SPIRITUALITATEA BIZANȚULUI

5. Epoca lui Iustinian I (518-565)

Bibliografie:

- **Nicolae BĂNESCU**, „Împăratul Justinian I (527-565)”, în „MITROPOLIA OLTENIEI”, anul XIV, 1962, nr. 1-2 (ianuarie-februarie), pp. 13-22.
- **Asterios GEROSTERGIOS**, *Iustinian cel Mare. Sfânt și Împărat*, traducere din limba engleză de Ovidiu IOAN, București, Editura Sophia, 2004.
- **Alexander Alexandrovitsch VASILIEV**, *Istoria Imperiului Bizantin*, traducere și note de Ionuț-Alexandru TUDORIE, Vasile-Adrian CARABĂ, Sebastian-Laurențiu NAZĂRU, studiu introductiv de Ionuț-Alexandru TUDORIE, Iași, Editura Polirom, 2010, pp. 163-214.

6. Instituțiile Imperiului Bizantin (Curtea imperială, armata, patriarhia)

Bibliografie:

- **Ovidiu DRIMBA**, *Istoria culturii și civilizație*, vol. 2, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987, cap. „Cultura și civilizația bizantină” - „Organizarea politică. Împăratul. Senatul”, pp. 148-151, „Organizarea administrativă”, pp. 153-155; „Armata”, pp. 155-158. Se pot consulta și ediția mai nouă, apărută Editura Saeculum I. O.
- **Charles DIEHL**, *Figuri bizantine*, vol. I: *Marile probleme ale istoriei bizantine*, traducere de Ileana ZARA, prefață și tabel cronologic de Dan ZAMFIRESCU, București, Editura pentru Literatură, 1969, cap. V: „Problema politică”, pp. 48-55; cap. VII: „Problema militară”, pp. 66-78.

- **Liviu BORCEA**, *Bisericile Ortodoxe Răsăritene până la 1453. Repere istorice*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2006.

PATROLOGIE

7. Slujirea preoțească după Sf. Ioan Gură de Aur (Hrisostom) și Sf. Grigorie cel Mare (Dialogul).

BIBLIOGRAFIE:

- SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Tratatul despre preoție și Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, în vol. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR/SFÂNTUL GRIGORIE DIN NAZIANZ/SFÂNTUL EFREM SIRUL, *Despre preoție*, traducere, introducere și note de Pr. D. FECIORU, București, Editura *Σοφία*/Editura Biserica Ortodoxă Română, 2004, p. 23-205.
- GRIGORIE CEL MARE (DIALOGUL), *Cartea regulei pastorale*, traducere, note și comentariu de Pr. Prof. Dr. ALEXANDRU MOISIU, Centrul Mitropolitan, Sibiu, 1987.
- Pr. Asist. Dr. ALEXANDRU MOISIU, *Sfântul Grigorie cel Mare îndrumător al vieții preoțești*, în rev. „Studii Teologice”, nr. 9-10/1958, p. 523-531.

8 Antropologia teologică la Sf. Grigorie al Nyssei, Sf. Maxim Mărturisitorul și Fer. Augustin.

BIBLIOGRAFIE:

- V. RADUCĂ, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat și restaurarea omului*, București, EIBMBOR, 1996.
- LARS THUNBERG, *Omul și Cosmosul în viziunea Sfântului Maxim Mărturisitorul*, trad. din engleză de Remus Rus, postfață de Pr. Prof. Dr. DUMITRU POPESCU, București, EIBMBOR, 1999.
- LARS THUNBERG, *Antropologia teologică a Sfântului Maxim Mărturisitorul. Microcosmos și mediator*, trad. din limba engleză de ANCA POPESCU, București, Editura *Σοφία*, 2005 (în acest volum sunt prezentate și elemente de antropologie teologică la Fer. Augustin).

C. Subiectele pentru: TEOLOGIE SISTEMATICĂ – examen scris

TEOLOGIE MORALĂ:

- 1. Conștiința Morală**
- 2. Virtutea teologică a iubirii**

MISIOLOGIE ȘI ECUMENISM

- 3. Liturghie și misiune**
- 4. Poziția ortodoxă în fața atacurilor sectare privind cultul Maicii Domnului;**
- 5. Biserica și Scriptura. Autoritatea misionară și eclezială.**

ISTORIA ȘI FILOZOFIA RELIGIILOR

- 6. Islamul ca religie și fenomen politic**
- 7. Iudaismul din perspectiva unei abordări comparate**

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

- A. CURSUL DE MORALA AL INALTPREASFINTITULUI PARINTE IRINEU, SEMESTRUL I SI SEMESTRUL II DIN ANUL III**
- B. CURSUL DE TEOLOGIE MORALĂ, 2 VOLUME**

C. ÎNDRUMĂRI MISIONARE, (MANUAL) ED. INSTITUTULUI DE MISIUNE A B.O.R. BUCUREȘTI 1986, PP.779-795;

D. PR.LECT.UNIV.DR. MIHAI HIMCINSCHI, MISIUNE ȘI DIALOG, REÎNTREGIREA, 2003, PP.84-100

1. Emil Jurcan, *Lumea religioasă contemporană*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004
2. Delumeau, Jean, *Religiile lumii*, ed. Humanitas, București, 1996.
3. Philippe Gaudin, *Marile religii*, Edit. Orizonturi și Edit. Lider, București, 1996.

D. Subiectele pentru: TEOLOGIE BIBLICĂ– examen scris

A. Vechiul testament:

- 1. Canonicitatea și inspirația cărților Vechiului Testament**
- 2. Traducerile românești ale Sfintei Scripturi**
- 3. Unitatea Pentateuhului**
- 4. Istoria regalității: David și Solomon**
- 5. Profețiile mesianice ale profetilor mari ai Vechiului Testament.**

B. Noul testament:

- 1. Sensul sintagmei „Noul Testament”; Sensurile cuvântului „Evanghelie”.**
- 2. Evanghelia după Matei – „Evanghelia împlinirii”; Planul general al Evangheliei după Matei; Motive teologice cuprinse în Evanghelia după Matei.**
- 3. Evanghelia după Marcu – „Evanghelia paradoxului mesianic”; Planul general al Evangheliei după Marcu; Motive teologice cuprinse în Evanghelia după Marcu.**
- 4. Sfântul Apostol Pavel: biografia și activitatea misionară;**
- 5. Mesajul teologic al Apocalipsei: interpretarea istoriei umane în lumina Revelației dumnezeiești; adunarea liturgică: destinatarul activ al mesajului Apocalipsei.**

BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ:

1. *Studiul Vechiului Testament*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1985
2. H. Hopfe, *Canonicitate*, în *Supplement au Dictionnaire de la Bible*, I, col. 1022-1045
3. M. Neaga, *Ortodoxia și Vechiul Testament*, în M.B., nr. 7-8/1962
4. VI. Prelipceanu, *Inspirația Sf. Scripturi*, în *Ortodoxia*, nr. 4/1962
5. Gr. T. Marcu, *Sf. Scriptură în românește*, în M.A., 11-12/1958
6. Samuel J. Schultz, *Călătorie prin Vechiul Testament*, Oradea, 2001
7. Alfred Hârlăoanu, *Istoria biblică*, București, 1995
8. D. Abrudan, *Profeții și rolul lor în istoria mântuirii*, în M.A. 3-4/1983, p. 139-149
9. M. Neaga, *David și epoca sa*, în M.A., nr. 5-6/1958, p. 357-370
10. M. Neaga, *Solomon și epoca sa*, în M.A., nr. 9-10/1958, p. 693-703
11. Eugen Pentiuc, *Actualitatea mesajului profetic veterotestamentar*, în G.B. 6-8/1983, p. 380-390
12. John Bowker, *Le grand Livre de la Bible*, Paris, Ed. Du Cerf, Burești, 1997.
13. Alexandru Moldovan, *Tematica pentru examenul de licență*. Alba Iulia, Editura Universității, 2019 (în curs de apariție).
14. Stelian Tofană, *Introducere în Studiul Noului Testament, Text și Canon. Epoca Noului Testament*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.
15. Stelian Tofană, *Introducere în Studiul Noului Testament, Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană. 2002.
16. Grigorie T. Marcu, *Saul din Tars*, Sibiu, 1939

E. subiectele pentru: TEOLOGIE PRACTICĂ* – examen scris

LITURGICA

1) Sfânta și dumnezeiasca Liturghie. Istorie și teologie

Surse bibliografice:

- Anania, Bartolomeu, Cartea deschisă a Împărăției, București, Edit. IBMBOR 2005;
- Botezan, Florin, *Sfânta Liturghie, cateheza desăvârșită*, Alba Iulia, Reîntregirea 2005;
- Felmy, Karl C., *De la Cina cea De Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe*, Sibiu, Edit. Deisis, 2004;
- Scheman, Alexandru, *Euharistia taina împărăției*, București, Edit. Anastasia, 1993;

2) Taina Sfântului Maslu. Istorie și teologie

Surse bibliografice:

- Braniște, Ene, *Liturgica Specială*, București, Editura IBMBOR, 1985;
- Tulcan, Ioan; Farcașiu, Lucian; Mada, Teofan (edit.), *Taina Sfântului Maslu. Implicații eclesial-liturgice și terapeutice-pastorale*, (Simpozion național de Teologie Liturgică, Arad, 27-28 martie 2012), Arad, Editura Universității Aurel Vlaicu, 2012;
- Meyendorff, Paul, *Taina Sfântului Maslu*, trad. din lb. engl. C. Login, Cluj-Napoca, Edit. Renașterea, 2011;
- Vanca, Dumitru A., **PUBLIC ȘI PARTICULAR, PERSONAL ȘI ECLEZIAL ÎN TAINA SFÂNTULUI MASLU**, (Simpozionul științific “2012 – Anul Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor”, Galați, 16-17 martie, 2012), în „Teologie și Educație la Dunărea de Jos”, vol. XI, 2012, Galați, Edit. Arhiepiscopiei Dunării de Jos, pp. 257-271.

TEOLOGIE PASTORALĂ

3) VIAȚA INTERIOARĂ A PREOTULUI - „MOTOR” AL LUCRĂRII PASTORALE;

Surse bibliografice: - notile de curs

4) VOCAȚIA ȘI „CHEMAREA” PENTRU PREOȚIE ÎN EPOCA CRIZEI DE MOTIVAȚIE

Surse bibliografice: - notile de curs

MUZICĂ BISERICESCĂ ȘI RITUAL

5) CULTIVAREA CÂNTĂRII ORTODOXE ÎN CONDIȚII PLURICONFESIONALE ȘI MULTICULTURALE

6) COMBATAREA INOVAȚIILOR ÎN RECITATIVUL LITURGIC

Surse bibliografice:

1. GRĂJDAN PR. VASILE, *ELEMENTE DE CÂNTARE BISERICESCĂ ȘI TIPIC*, SIBIU, 2002;
2. VINTILESCU PETRE, *POEZIA IMNOGRAFICĂ DIN CĂRȚILE DE RITUAL ȘI CÂNTAREA BISERICESCĂ*, BUCUREȘTI 1937;
3. CIOBANU GHEORGHE, *MUZICA BISERICESCĂ LA ROMÂNI*, ÎN „STUDII DE ETNOMUZICOLOGIE ȘI BIZANTINOLOGIE” VOL. I, BUCUREȘTI;

OMILETICĂ – CATEHETICĂ

7) CHERIGMA ȘI MISTAGOGIA – PREDICA MISIONARĂ ȘI CATEHEZA ÎN PRIMELE VEACURI CREȘTINE;

8) TAINA CUVÂNTULUI ȘI PROPOVĂDUIREA LITURGICĂ

* Temele vor fi însoțite de un material scris de aproximativ 7000 cuvinte (10-12 pagini) însoțit de bibliografia eferentă (nu mai mult de 4-5 lucrări).

Surse bibliografice:

- 4.SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *CATEHEZE*, ED. I.B.M. BUCUREȘTI 2003;
5.PR. COSTACHE GRIGORAȘI *MERGÂND ÎNVĂȚAȚI TOATE NEAMURILE*, ED. TRINITAS IAȘI 2003;
6.IDEM, *CHERIGMA APOSTOLILOR*, ED. TRINITAS IAȘI 2000;
7.AL. SCHEMAN *EUHARISTIA TAINA ÎMPĂRĂȚIEI*, ED. ANASTASIA, BUC. 1993;
8.IER. RAFAIL NOICA *CULTURA DUHULUI*, ED. REÎNTREGIREA, 2002

DREPT BISERICESC

- 9) ***BUNURILE BISERICESTI - TENTAȚIA VREMURILOR MODERNE***
10) ***NORMELOR CANONICE ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, ÎNTRE NORMALITATE ȘI OBLIGATIVITATE***

Surse bibliografice:

- Pr. dr. Dura Nicolae-Coriolan, *Exercitarea puterii judecătorești în biserică - abateri și delict*, Alba-Iulia, 2014.
- Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, Sibiu, 2005.